

Del III-B – Vedlegg

Arbeid på flyplassområdet Ørland flystasjon ENOL

Prosjektnummer: 100370
Prosjektnavn: Fornyelse taksebane
Yankee m/ TWY A4-A7

Forfatter: Lars Hegle
Godkjent av: Jens Levi Moldstad
Dato: 18.07.2017
Vedlegg nr: 2.1 Arbeid på flyplassområdet
Ørlandet flystasjon ENOL

1.0	Nytt vedleggs nummer Ny forside	2019.06.20	R Halvorsen	M Hembre
Revisjon	Revisjonen gjelder	Dato	Utarbeidet av	Godkjent av

Prosedyre

Arbeider på flyplassområdet Ørland flystasjon ENOL

INFORMASJON

Dokumentnummer	ID7 Prosedyre Arbeider på flyplassområdet v1.1 16052019
Revisjonsnummer	1.0
Dato	24.04.2019

Forfatter	Lars Hegle
Godkjent av	Jens Levi Moldstad

Revisjon	Revisjon gjelder	Dato	Utarbeidet av	Godkjent av
1.1	Nytt dok nr på prosedyren i Del III-B- og pkt 8 alle vedlegg	18.07.2019	Rune Halvorsen	Jens Levi Moldstad

Innholdsfortegnelse

1	<u>Formål</u>	4
2	<u>Omfang</u>	4
2.1	<u>Hva</u>	4
2.2	<u>Hvem</u>	4
2.3	<u>Gyldighetsområde</u>	4
3	<u>Ansvarsforhold</u>	5
4	<u>Gjennomføring</u>	5
4.1	<u>Planlegging</u>	5
4.2	<u>Sjef Luftving/AM's ansvar</u>	5
4.3	<u>Utbyggers ansvar</u>	5
4.3.1	<u>Opplysninger til Kunngjøringstjenesten</u>	5
4.3.2	<u>Opplysninger til Luftfartstilsynet</u>	6
4.3.3	<u>Behandling i flytryggingskomiteen</u>	6
4.4	<u>Gjennomføring av arbeidene</u>	6
5	<u>Spesielle krav til personell og utstyr</u>	7
5.1	<u>Personell</u>	7
5.2	<u>Utstyr</u>	7
6	<u>Forkortelser og definisjoner</u>	8
6.1	<u>Forkortelser</u>	8
6.2	<u>Definisjoner</u>	8
7	<u>Referanser</u>	8
8	<u>Vedlegg</u>	9

Del III B Vedlegg 2.1 Arbeider på flyplassområdet ØF ENOL

Forfatter: Underhaug, Grete
Godkjent av: Morønning, Laila

Dok nr.: FBKS-51-5347
Revisjonsnr.: 2.0
Dato: 28.11.2019

Formål

Formålet med denne prosedyren er å sikre at planlegging og gjennomføring av større arbeider på flyplassområdet, blir utført slik at sikkerhetsnivået ved samtidig avvikling av flytrafikken opprettholdes.

Prosedyren skal også sikre at entreprenører og andre som skal utføre større arbeider på flyside blir gjort kjent med, og forplikter seg til å følge, de bestemmelser om Airside Safety som til enhver tid gjelder. Stasjonens Stående Ordre (SSO), Standing Orders Flying (SOF), Bestemmelser for Luftforsvaret (BFL), flere STANAG'er, NATO regelverk og EASA direktiv 139/2014 vil alle ha elementer som gjør seg gjeldende.

Prosedyren omfatter ikke rutinemessige inspeksjoner og daglig drift/vedlikeholdsarbeider. Dette er regulert i egne prosedyrer eller arbeidsbeskrivelser hos Forsvarsbygg, REMI.

Omfang

Formålet med denne prosedyren er å sikre at planlegging og gjennomføring av større arbeider på flyplassområdet blir utført slik at sikkerhetsnivået ved samtidig avvikling av flytrafikken opprettholdes.

Hva

Denne prosedyren omfatter å gi opplysninger, planlegging og gjennomføring av større arbeider på ferdelsområdet og sikkerhetsområder, samt tilstøtende områder der arbeider kan medføre påvirkning av flyoperasjoner, at hinderflatene blir gjennomtrengt av maskiner, jordvoller eller andre konstruksjoner/utstyr.

Hvem

Prosedyren gjelder for personell i de avdelingene ved flystasjonen, egne og innleide prosjektmedarbeidere, representanter for entreprenører og berørte flyselskap som er med i:

- Planleggingen
- Kontrollen
- Gjennomføringen av større arbeider

Gyldighetsområde

Aktiviteten begynner med planlegging av større arbeider og avsluttes med ferdigstillelse og opphevelse av eventuelle tiltak/begrensninger for flystasjonens drift. Ved eventuelle reklamasjonsarbeider, vil omfanget av arbeidet avgjøre om daglige prosedyrer skal følges, eller om det må iverksettes særskilte tiltak på linje med regulær anleggsdrift.

Ansvarsforhold

Luftvingsjef/Accountable Manager(AM) eller den/de han bemyndiger, kan gi dispensasjon til å fravike denne prosedyren når særlige grunner som for eksempel akutt behov for tiltak/utbedringer er tilstede.

Gjennomføring

Planlegging

Planleggingen av større arbeider skal utføres slik at gjennomføringen skjer uten fare for, og med minst mulig forstyrrelse av flyoperasjonene og flystasjonens øvrige drift.

Sjef Luftving/AM's ansvar

Det skal gjennomføres risikovurderinger ved alle arbeider, utbygginger og modifikasjoner. Dersom omfanget av arbeidet eller endringen kan ha betydning for flysikkerheten skal Sjef Luftving/AM påse at det gjennomføres risikoanalyser for aktivitet som (kan) påvirke(r) flysikkerhet, operativitet eller ytre miljø.

I den grad arbeidene medfører avvik fra kravene til utforming i CS-ADR-DSN eller Bi-SC Directive 085-005 mens lufttrafikk pågår, skal det alltid gjennomføres risikoanalyse i forkant av arbeidene. Videre skal det gjennomføres risikoanalyse for alle faste og bevegelige objekter som utgjør hinder.

Utbyggers ansvar

Risikoanalyser forbundet med utførelsen av arbeidene og HMS-relaterte momenter, er entreprenør eller utbygger sitt ansvar.

Det forutsettes at entreprenør eller liknende som skal utføre større arbeider ved inngåelse av kontrakt med Forsvaret/Forsvarsbygg skriftlig forplikter seg til å følge gjeldende ferdselsbestemmelser for flystasjonen som fremgår av lokalt regelverk og prosedyrer.

I tillegg skal de ansvarlige for entreprenør eller liknende som har hyppig eller særdeles omfattende arbeid på/ved flyoperative flater gjennomføre lokalt ferdselskurs i god tid før slikt arbeid starter opp.

Byggherre er ansvarlig for at alt personell gis tilstrekkelig opplæring til å kunne følge gjeldende regelverk og innehar nødvendige autorisasjoner for ferdsel på begrensede områder.

Opplysninger til Kunngjøringstjenesten

Ved planlegging av arbeider på, og i nærheten av flyplassområdet, skal Kunngjøringstjenesten opplyses om arbeidene om mulig minst en måned før arbeidene tar til. Dette slik at Kunngjøringstjenesten i samarbeid med Luftvingen, kan velge å sende ut NOTAM om forholdet.

Dersom arbeidene medfører endringer i kunngjorte flyplassdata (jf. AIP Norge), skal Kunngjøringstjenesten tidligst mulig informeres slik at fremdriftsplanen for arbeidene (spesielt når arbeider skal ferdigstilles/når områder skal tas i bruk) kan ta hensyn til aktuelle AIRAC datoer.

Opplysninger til Luftfartstilsynet og LuftOperativt Inspektorat

Dersom arbeider på eller i nærhet av ferdselsområdet medfører avvik fra godkjenningvilkårene vedrørende flystasjonens utforming, skal det søkes godkjenning fra Luftfartstilsynet og/eller LOI for de tiltak/begrensinger som settes i verk for å opprettholde/tillate operasjoner helt eller delvis. Slik godkjenningssøknad og eventuell godkjenning fra luftfartstilsynet og/eller LOI skal alltid kunne dokumenteres.

Behandling i flytryggingskomiteen

Plan for gjennomføring og eventuelle risikovurderinger i forbindelse med større arbeider skal behandles av Safety Services Office. På denne måten vil også flyplassens brukere både sivile og militære bli informert om de aktuelle arbeidene og kan ta del i de vurderinger som vil måtte gjøres. Ved langvarige arbeider holdes Safety Services Office orientert underveis og eventuelle nye forhold behandles. Møtene med Safety Services Office skal alltid dokumenteres.

Gjennomføring av arbeidene

Før arbeidene startes skal byggherre sammenkalle til møte med fokus på arbeidenes påvirkning på operasjonene:

- Sjef Luftving/AM eller den han bemyndiger
- Lufttrafikkjentesten (Tårnet)
- Spesielt berørte avdelinger ved flystasjonen
- Byggelederen
- Representanter for entreprenørene (anleggsleder/formenn/tilsvarende)
- Representanter for berørte flyselskaper hvis det er ytret ønske om det

Hensikten med møtet er å gjøre alle involverte parter kjent med stasjonens gjeldende regelverk for Airside Safety, herunder ferdselsbestemmelser. Videre gjennomføres møtet for å drøfte og oppnå enighet om:

- a) Metoder for overvåking av anleggsmaskiners forflytning og plassering.
- b) Tidstabell for arbeidene slik at disse i størst mulig utstrekning kan legges til perioder med liten eller ingen trafikk dersom ikke total stenging er nødvendig.
- c) Begrensninger for grøfter på sikkerhetsområdet, plassering av steiner og lignende.
- d) Oppkasting av jordvoller samt plassering av byggemateriell og utstyr.
- e) Opprydding av arbeidsområdet etter at arbeidene er ferdige.
- f) Opplæring i ferdselsbestemmelser.
- g) Bestemmelser for bruk av samband.
- h) Behov for og gjennomføring av risikoanalyser.
- i) Behov for og utarbeidelse av kvalitetsplan for arbeidene.
- j) Hvilke midlertidige avvik fra sentralt eller internt regelverk som kan aksepteres uten gjennomføring av kompenserende tiltak.
- k) Gjennomføring av kompenserende tiltak hvis det oppstår avvik fra sentralt eller internt regelverk som ikke kan aksepteres.

Byggherre er ansvarlig for at det føres referat fra møtet av dokumentasjonshensyn. I byggeperioden skal berørte avdelinger ved flystasjonen, herunder lufttrafikkjentesten/tårnet, og berørte avdelinger være innkalt til byggemøter av byggeleder. Møtene skal avholdes i det omfang og hyppighet som er nødvendig for å sikre kontroll og oversikt over arbeidene.

Operasjonsskvadronen skal ha spesifikk informasjon om alle aktiviteter på ferdselsområdet eller som påvirker hindersituasjonen slik at det kan planlegge trafikken i detalj ut fra:

- Hvor arbeidet skal utføres
- Behov for stenging/avsperring/merking av ferdselsområdet
- Hva arbeidet består i
- Når arbeidet ønskes å settes i gang
- Når arbeidet ventes avsluttet
- Hvis bruk av sperremateriell, skal Operasjonsskvadron meddeles:
  - Hva slags sperremateriell som brukes, så som bukker, lamper, flagg, annet sperremateriell og størrelse og omfang.

Opphold/avbrekk i arbeidet skal meddeles Operasjonsskvadron. Før arbeidet settes i gang igjen, skal kontrolltårnet varsles og gi tillatelse til at arbeidet kan fortsette.

Ved arbeider i nærheten av rullebanen, det vil si ved siden av eller i enden av rullebanen, skal det rettes spesiell oppmerksomhet mot mulig gjennomtrengning av hinderflater av maskiner, utstyr eller konstruksjoner.

Ved arbeid på ferdselsområdet og tilstøtende arealer skal det være særlig fokus på FOD.

Før operasjoner gjenopptas på de deler av ferdselsområdet som har vært stengt i forbindelse med arbeidene, skal de aktuelle områdene være inspisert og funnet i orden av plasstjenesten.

Spesielle krav til personell og utstyr

Personell

Alt personell som er involvert i arbeidene på flyside skal forholde seg til de til enhver tid gjeldene adgangs- og ferdselsbestemmelser for lufthavnen.

Utstyr

- Kjøretøy og utstyr skal være utstyrt med foreskrevne lys- og synlighetsmarkeringer.
- Alle kjøretøy som skal ferdes på manøvreringsområdet skal ha kontinuerlig radioforbindelse med kontrolltårnet dersom ikke annen avtale er inngått, eksempel ved stenging av aktuelt område for flytrafikk. Ved større anleggsarbeider kan det etter avtale og forhåndskoordinerings, opprettes radioforbindelse mellom kontrolltårnet og byggeleder, hvis byggeleder har kontinuerlig intern radioforbindelse med sine enheter.
- Det skal ikke benyttes piggdekk, kjetting og/eller stålbelt på operative flater.

Forkortelser og definisjoner

Forkortelser

Forkortelse	Forklaring
NOTAM	Notice To Air Men
AIRAC	Aeronautical Information Regulation and Control
FOD	Foreign Object Damage/Debris
RWY	Runway Rullebane
TWY	Taxiway Taksebane
SSO	Stasjonens Stående Ordre
SOF	Standing Orders Flying

Definisjoner

Ord	Definisjon
Godkjenningvilkår	De vilkår som er satt av Luftfartstilsynet og LOI ved teknisk/operativ godkjenning av flyplassen.
Ferdelsesområdet (movement area)	Den del av landingsplass som omfatter manøvreringsområdet og oppstillingsplattformer, der luftfartøy foretar start, landing, taksing eller er oppstilt.
Manøvreringsområdet/Air side (manouvring area)	Den del av landingsplass, unntatt oppstillingsplattformer, der luftfartøyer foretar start, landing eller taksing.
Hinderplan	Sikkerhetssone i vertikalplanet som strekker seg ut over manøvreringsområdet

Referanser

NA

Vedlegg

- Del III-B- Vedlegg 2.1 Arbeid på og ved flyoperative flater
- Del III-B- Vedlegg 2.2 Sjekkliste for arbeid ved flyoperative flater
- Del III-B- Vedlegg 2.4 ILLUSTRASJON OVERSIKT SIKKERHETSSONER RWY
- Del III-B- Vedlegg 2.5 ILLUSTRASJON OVERSIKT SIKKERHETSSONER TWY

Forsvarsbygg er et statlig forvaltningsorgan underlagt Forsvarsdepartementet. Vi utvikler, bygger, drifter og avhender eiendom for forsvarssektoren.
Postboks 405 sentrum
0103 Oslo
Telefon: 468 70 400
www.forsvarsbygg.no